

Zaključak

Usred ljeta godine 778. vraćala se vojska Karla Velikoga poslije uspješna pohoda na saracensku Španjolsku, kad je njezina zalaznica upala u zasjedu u zabačenu pirenejskom klancu. Iz toga okršaja nastala je potresna ratna priča, *Pjesma o Rolandu*, zapisana kao najstariji postojeći spjev na francuskom jeziku. Nepoznat je autor sačuvane verzije toga djela čiji su se veličanstveni stihovi brusili nekoliko stoljeća, ali njegov se poetski genij ne može dovesti u sumnju. Majstorstvo kompozicije pretvorilo je minoran vojni poraz u najsnažniji umjetnički izraz srednjovjekovnog viteštva i nacionalnog ponosa, uzvisujući kraljevsku čast i feudalne vrijednosti zapadnoga kršćanskog svijeta.

Ratovanje na Iberskom poluotoku mora se promatrati u širem kontekstu ondašnjih političkih prilika. U to doba Europa još nije bila potpuno pokrštena i činilo se da je Katolička crkva ugrožena sa svih strana. Karlo Veliki je doduše proširivao franačku državu dok nije zavladao kršćanskim zemljama koje su uključivale teritorije današnje Njemačke i Francuske, ali na njegovim granicama, osobito na sjeveru, prijetila je trajna opasnost od barbarskih plemena koja su držala prostrana područja. Carstvu je s druge strane prijetila nezaustavljiva islamska plima koja je preplavljivala sjevernu Afriku i Levant.

Pjesma o Rolandu u sačuvanom obliku vjerojatno je nastala na svršetku 11. stoljeća kao nacionalni ep, s mnogo referencija na »milu Francusku«. To je vrijeme Prvoga križarskog rata i ratoborni sadržaj trebao je ohrabriti Francuze da povedu rat protiv bogatih i snažnih islamskih kraljevstava. Valja imati na umu da je srednjovjekovna Katolička crkva tada bila na vrhuncu moći te je svim silama nastojala proširiti kršćanstvo na Svetu zemlju.

Današnji čitatelj spjeva treba biti svjestan da na stranicama koje čita nedostaje bitan dio umjetnosti. Nekadašnja je publika gledala izvođača i slušala stihove praćene glazbom u kontekstu društvenih okupljanja i vjerskih svečanosti. Pjesma se nije nužno izvodila čitava odjedanput; vješt pjevač (žongler) mogao je sumarno iznijeti prethodne dijelove i zatim otpjevati samo dio spjeva.

U hrvatskom prepjevu lako je zapaziti da se prevoditelj ugledao na tradiciju našega deseterca kakav nalazimo u junačkim narodnim pjesmama i Kačićevu *Razgovoru ugodnom*. Tek mjestimice javlja se dvanaesterac (kojega nema u izvorniku) da bi se izbjeglo preveliko reduciranje pjesničkoga govora.

Na kraju navodimo izdanja originala spjeva i prijevoda na neke jezike, korištena pri stvaranju ovoga prepjeva; tomu su popisu dodani izvori koji su rabljeni pri pisanju Predgovora i bilježaka, te najnužnija lingvistička pomagala:

La Chanson de Roland

Publiée d'après le manuscrit d'Oxford et traduite par Joseph Bédier, L'édition d'art H. Piazza, Paris, 1931.

La Chanson de Roland, Tome I–II

En français moderne, accompagné de nombreux passages du texte original, pourvus d'un commentaire philologique et grammatical, avec une Notice historique et littéraire, un Lexique, une Documentation thématique, des Notes explicatives et un Questionnaire par Guillaume Picot, Librairie Larousse, Paris, 1972.

The Song of Roland

Translated with an introduction and notes by Glyn Burgess, Penguin Books, London, 1990.

La Canzone d'Orlando

Tradotta da G. L. Passerini, Società Tipografica, Città di Castello (Italia), 1909.

Pesma o Rolandu

Prevod, predgovor i objašnjenja Vlado Drašković, Narodna knjiga, Beograd, 1981.

Vojmir Vinja, »Književnost Srednjega vijeka do početka Stogodišnjeg rata«, u: *Povijest svjetske književnosti, Knjiga 3.*, Mladost, Zagreb, 1982.

Louis Henri Monin, *Dissertation sur Le Roman de Roncevaux*, Nabu Press, Charleston (South Carolina, SAD), 2010.

A. J. Greimas, *Dictionnaire de l'ancien français jusqu'au milieu du XIVe siècle*, Librairie Larousse, Paris, 1969.

Joseph Anglade, *Grammaire élémentaire de l'ancien français*, Librairie Armand Colin, Paris, 1965.

Mate Maras